

De vorbă cu HENRYK ŻURKOWSKI

președinte al UNIMA

despre

O asociație care protejează arta...

Sosit pentru scurt timp în țară, cu o agendă deosebit de încărcată, care cuprindea vizite și contacte cu diverse personalități artistice, dar și o muncă intensă la Comitetul Național Român UNIMA, Henryk Żurkowski a găsit, totuși, câteva clipe libere pentru a ne acorda un interviu.

— Stimate Henryk Żurkowski, vă rugăm să ne spuneți care este după opinia dumneavoastră rolul Uniunii Internaționale a Marionetiștilor în momentul de față?

— Un prim impuls îmi dicta să vă răspund în modul cel mai facil cu putință, făcând o comparație cu Institutul Internațional de Teatru (I.T.I.); adică UNIMA are aceleași funcții pe lângă marionetiști ca și I.T.I. pe lângă teatrele dramatice. Și acest lucru ar fi just, de vreme ce UNIMA apără drepturi profe-

sionale, protejează dezvoltarea teatrului de marionete, inițiază raporturi amicale între marionetiști, servind înțelegerii reciproce a artiștilor din țări diferite.

Dar acest răspuns ar conține un adevăr parțial.

UNIMA este, totuși, altceva. Ea a rămas, mai ales, organizația artiștilor considerați individual. Contactele lor internaționale sînt, cel mai adesea, directe. Congresele noastre sînt congresele tuturor membrilor individuali ai UNIMA. Deci, UNIMA este asociația care păstrează un spirit democratic, la cel mai înalt nivel. Poate că este ultima asociație ce păstrează un asemenea caracter.

Pentru marionetiștii de astăzi, UNIMA înseamnă, mai ales, mediul artistic internațional, deschis pentru oricine este interesat de arta noastră. Înseamnă, de asemenea, asociația care protejează arta tradițională, dezvoltă diferitele modalități ale pregătirii profesionale, publică documentații despre starea actuală a artei noastre și, în cele din urmă, dar nu în ultimul rînd, dă posibilitatea cunoașterii reciproce și a înțelegerii mai profunde, în timpul zecilor de festivaluri organizate și încurajate anual de către ea. În consecință, noi avem membri pe toate continentele — și numărul lor crește mereu.

— Vă rugăm să vă referiți la activitatea Centrului Național Român UNIMA și, în același timp, la nivelul artei marionetiștilor din țara noastră.

— Întrebarea merită un răspuns într-un articol special. Deoarece acest lucru nu este posibil, voi da un răspuns scurt.

Teatrul de marionete din țara dumneavoastră este bine cunoscut ca unul ce a dat impulsuri foarte importante dezvoltării artei păpușărești mondiale. Iar acest lucru se face remarcat pe două planuri:

1. Prin organizarea festivalurilor mondiale între 1958—1965. Pentru prima dată după război, aceste festivaluri au permis marionetiștilor din lumea întreagă să se cunoască — și ele au dat naștere unor teme de cercetare artistică.

2. Teatrul de marionete din România se prezenta, în epoca respectivă, ca și mai tirziu, drept un teatru de un nivel artistic foarte ridicat, un teatru poetic, care știe să utilizeze limbajul marionetelor și, mai ales, limbajul metaforei. Teatrul românesc s-a vădit a nu fi doar „o stea trecătoare“, și nici rămas la nivelul unor ani de glorie, ci se manifestă în permanență ca un teatru plin de inventivitate artistică și de înalt nivel profesional. Aceste calități ale teatrului românesc au definit rolul său în activitatea UNIMA. Artiștii români sînt, de fiecare dată, parteneri foarte căutați în toate acțiunile UNIMEI. De mai bine de

25 de ani, Margareta Niculescu este membră a Comitetului executiv UNIMA, mereu plină de inițiativă și de idei noi. Datorită ei s-a constituit Comisia pentru pregătirea profesională, a cărei președintă este, în continuare, Activitatea Comisiei de pregătire profesională suscită un mare interes și o deosebită simpatie printre marionetiști. Mai ales stagiile internaționale organizate de Comisie la Institutul internațional al marionetei de la Charleville-Mézières au devenit între-

prinderi importante și fructuoase ale asociației noastre. Personal, sint fericit că am posibilitatea să-mi exprim aprecierea față de prietenii mei români.

Cunosc teatrul românesc încă din anul 1953 și, de atunci, îl stimez mult.

La UNIMA colaborez cu Margareta Niculescu dintotdeauna, și, împreună, am încercat să ameliorăm munca asociației noastre. Am speranța că activitatea noastră comună va continua încă multă vreme.

... și cu

**MARGARETA
NICULESCU**

vicepreședinte al UNIMA

despre

**Întîlnirea
dintre generații**

Dresda, 1984

Dialogul cu Margareta Niculescu este, întotdeauna, un festin spiritual, nu doar prin bogăția informațiilor și prin profunzimea ideilor — fie că

este vorba despre propria ei activitate, teatrul, fie că se referă la muzică, literatură, la oameni —, ci mai ales prin verva scriitoare, prin subtilitatea, umorul și nedisimulată ironie care-i învâluie observațiile. Satisfacția unei asemenea întîlniri este prilejuită acum de participarea artistei la lucrările celui de-al XIV-lea Congres UNIMA, desfășurat la Dresda în perioada 18—24 august 1984, concomitent cu Festivalul internațional al teatrelor de marionete și cu colocviul pe tema „Teatrul de păpuși — interferența cu celelalte arte“.

Notăm că la acest congres Margareta Niculescu a fost aleasă vicepreședinte al Comitetului executiv UNIMA și realeasă președinte al Comisiei pentru pregătirea profesională.

— Așadar, stimată Margareta Niculescu, ce importanță au manifestările desfășurate la Dresda pentru mișcarea păpușarilor ?

— Aceste manifestări reunesc al XIV-lea Congres al Uniunii Internaționale a Marionetiștilor cu Festivalul internațional, fiind cea mai importantă întîlnire a păpușarilor și a acelor spectatori care participă cu interes, cu pasiune, ba chiar cu fanatismul suporterilor sportului. Ea se înscrie pe linia frumoasei și umaniste tradiții născute în urmă cu decenii și exprimă, în primul rînd, nevoia de comunicare, de comuniune în toate sensurile. Îmi face plăcere să afirm, nu fără emoție și cu orgolioasă satisfacție, că țara noastră are merite deosebite în crearea acestei tradiții. Cele trei festivaluri internaționale inițiate la noi (1958, 1960, 1965) au creat și confirmat necesitatea acestor manifestări. Păpușarii generației mele, cei care au fost la București, le evocă și astăzi, cu căldură, cu nostalgie. Iar cei mai tineri întreabă, cu justificată curiozitate : „cum a fost la București ?“

Pentru a oferi o imagine a ceea ce reprezintă nevoia de comunicare a păpușarilor, aflați că în anul 1984 calendarul manifestărilor UNIMA a cuprins 66 de festivaluri, dintre care 18 internaționale. Unele dintre acestea prilejuiesc colocvii, seminarii, dar mai ales

descoperirea inepezabilului caleidoscop de mijloace scenice care caracterizează genul, stimulând spiritul creator, înnoirea. Teatrele din țara noastră trezesc interes și sînt invitate a onora programele festivalurilor internaționale. Astfel, Teatrul de marionete din Arad a participat la festivalul de la Bielsko-Biala, în Polonia; Teatrul de păpuși din Botoșani, la cel din Sibeni, în Iugoslavia, cel din Constanța, la Zagreb, tot în Iugoslavia, și la Varna, în Bulgaria. La festivalul de la Dresda, țara noastră a fost reprezentată de Teatrul „Tândărică”, cu spectacolul *Nocturn Stravinski*.

— Ce importanță acordă păpușarii acestor reuniuni ?

— Interesul, pasiunea păpușarilor pentru asemenea întâlniri internaționale se explică prin faptul că aici se creează evenimente teatrale și culturale, datorită contactului cu un public larg. Or, stimularea interesului publicului a provocat, în multe țări, un reviriment în relația dintre spectatori și gen, ca atare. Interesul pentru cunoașterea demersului estetic este întreținut de prezența unui mare număr de trupe din zone geografice și de spiritualitate diferite; aceasta, cu atât mai mult cu cît trupelor binecunoscute li se alătură în program apariții „în premieră”, colective a căror identitate artistică se oferă a fi descoperită, cercetată. Festivalul este, deci, dacă vreți, și un mijloc de informare, de cunoaștere, un festin estetic, dar și o rampă de lansare a celor mai bune spectacole.

Aș numi acest festival „festivalul tinerilor păpușari”...

— Ați început prin a defini importanța festivalului de la Dresda drept un eveniment în viața teatrelor de păpuși...

— Cel mai important al acestui an, atît prin amploare, cît și prin calitatea prestațiilor. Au participat peste 1500 de păpușari din 40 de țări. Timp de șase zile, Dresda a devenit un oraș al teatrului; în cele 15 săli puse la dispoziție de organizatori s-au dat 150 de reprezentații cu 78 de spectacole, la care au asistat 75.000 de spectatori. E impresionant, nu ? Iar din unele țări au venit mai multe colective: din U.R.S.S., de pildă, două, ca și din Cehoslovacia, Franța, Canada. Au venit trupe din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii, din Japonia, Brazilia, Statele Unite ale Americii etc.

— Cîteva considerații asupra repertoriului, vă rog...

— Repertoriul reflectă noile tendințe în dramaturgia teatrelor de păpuși: interesul deosebit pentru valorificarea patrimoniului clasic, pentru capodoperele literaturii... Shakespeare, Cervantes, Goethe.

— În acest context aș menționa și remarcabilul spectacol realizat de dv. după *Făt frumos* din *lăcrimă de Eminescu*.

— Despre aceasta am vorbit la vremea cuvenită.

Un alt aspect referitor la repertoriu exprimă tendința de a reînnoa relația cu spectatorul adult. În ultimele trei decenii, se statornicise prejudecata că spectacolul cu păpuși este destinat în exclusivitate copiilor. Or, acest festival, mai bine zis și acest festival afirmă, prin titlurile înscrise în program, prin afliuența publicului la spectacolele de seară, că această relație este o necesitate vie, este adevărată — ceea ce nu exclude apetența copiilor pentru teatrul de păpuși, și depinde de „poetul păpușar” ca ea să dăinuie, să-și recîștige locul pe care îl merită în bogata istorie a spectacolului de teatru.

— Cîteva exemple ?

— Teatrul din Erfurt, cu *Don Quijote*, și cel din Teubrandenburg, cu piesele scurte ale lui Arrabal, ambele din Republica Democrată Germană; Teatrul „l'Arc-en-Terre”, Franța, cu *Tragica istorie a lui Macbeth*; Teatrul din Stockholm, Suedia, cu *Ramayana*; Albrecht Rosar din Republica Federală Germană, cu un program de estradă pentru adulți; Teatrul din Liberec, Cehoslovacia, cu *Turandot*; Dubalowski-Gellhorn din Austria, cu *Ubu-rege* și cu *Faust*; Teatrul „Tândărică”, cu *Stravinski*...

— Ce ne puteți spune, în general, despre nivelul spectacolelor prezentate ?

— Mă tem că nu voi putea emite considerații suficiente de pertinente asupra spectacolelor... pentru că am văzut prea puține. Participarea la importanțele lucrări ale congresului și colocviului nu mi-a permis să asist decît la un număr foarte restrîns de reprezentații. Îmi pare rău că nu am putut urmări producțiile Facultății de teatru de păpuși din Berlin.

Am reușit să văd fragmente din spectacolul trupei din Erfurt cu *Don Quijote*, al celei din Gera cu *Prințesa și ecoul*, montat de regizoarea Ingrid Fischer — care a făcut studiul de specialitate la Teatrul „Tândărică” —, și spectacolul lui Peter Waschinski cu *Kasparlăda*, constînd, cu bucurie, că teatrele din Republica Democrată Germană cunosc — este adevărat, cu oarecare întîrziere — un moment de remarcabilă înflorire.

Interesul deosebit provocat de personalitatea regizorului ceh Josef Křtka, manifestată în montarea piesei *Visul unei nopți de vară*, este justificat. Forța expresiei artistice, înalta profesionalitate în concepție și realizare dau producției farmec și originalitate. Trecînd peste unele aspecte ușor artificioase în alegerea modalităților de transpunere, spectaco-

lul lui KRAFT confirmă faptul că Teatrul „Drak” din Hradec-Kralowé, Cehoslovacia, se situează, în momentul de față, printre cele mai interesante din lume. O bună impresie mi-a lăsat și Teatrul „l'Arc-en-Terre” din Franța, cu Tragică istoric a lui Macbeth.

— Ce a însemnat prezența Teatrului „Tândărică” la acest festival?

— Aș vrea să o citez pe scenografa noastră, binecunoscută și prețuită Mioara Buescu, de ale cărei spirit analitic și capacitate de obiectivare sint convinsă „...alături de teatrele din Hradec-Kralowé și din Budapesta, «Tândărică» al nostru se situează la cel mai înalt nivel artistic și profesional din întreaga lume”. Au confirmat-o discuțiile, din care n-au lipsit și controversele, purtate în jurul spectacolului *Nocturn Stravinski*, Formula de spectacol originală (regia, Irina Niculescu; scenografia, Mioara Buescu — Anca Zbarcea), interpretarea dată partiturii stravinskienne de soliștii Operei Române din București — Cristian Mihăilescu, Vladimir Deveselu, Constantin Gabor și Pompei Hărășteanu —, precum și entuziasmul tinerilor interpreți, reprezentanți ai noii generații din teatrul nostru, concură la o emoționantă forță de expresie. Diversitatea mijloacelor scenice, stilul realizării au fost viu comentate.

Consider, de asemenea, extrem de important faptul că tinerii păpușari români au avut prilejul să vadă, la Dresda, un mare număr de spectacole, să cunoască teatrul de păpuși așa cum este el, astăzi, în lume. Informarea, dezbaterile, discuțiile, adesea în contradictoriu, au însemnat o școală de înalt profesionalism, care, desigur, își va arăta roadele.

— Ce personalități au participat la festivalul de la Dresda? Mă refer, desigur, la lumea păpușarilor.

(Pauză. Un zîmbet ușor ironic îi înfloarește în colțul buzelor).

— Depinde ce înțelegi prin personalitate. Pentru culoare, pot să-ți amintesc numele lui Jim Hanson, creatorul păpușilor *Muppets*, sau al lui S. V. Obrazov, care, la cei 83 de ani al săi, s-a înscris în programul festivalului cu un spectacol regizat de el, a cărui premieră avusese loc la Teatrul Central de păpuși din Moscova, în stagiunea 1983—1984.

— În concluzie, ce se poate desprinde din acest festival?

— Îmi place să cred — și sper că viitorul nu mă va dezminți — că Festivalul internațional al teatrelor de marionete de la Dresda poartă, cu precădere, amprenta întâlnirii dintre generații și va avea un important cuvînt de spus, în sensul că va determina opțiuni, va inspira noi direcții, va contribui la scoaterea teatrului de marionete din margi-

nalitatea în care mai trăiește în unele zone, va integra teatrul de păpuși în lumea artelor, ce au a comunica, a transmite gânduri, idei esențiale pentru cultura și sensibilitatea omului contemporan.

— Care a fost contribuția delegației române la lucrările celui de-al XIV-lea Congres UNIMA?

— Delegația română a supus dezbaterilor congresului două documente — și anume. Raportul de activitate al Comitetului național UNIMA și Raportul de activitate al Comisiei pentru pregătirea profesională UNIMA pe perioada 1980—1984, pe care l-am expus în calitate de președintă a acestei comisii. Ordinea de zi a congresului a pus în dezbateri, între altele, raportul secretariatului general, incluzînd și rapoartele comisiilor pe probleme, propuneri de modificare a statutului UNIMA, raportul Comisiei de revizie, alegerea noilor organe de conducere ale UNIMA. La discuții au participat numeroși delegați. În cadrul colocviului organizat cu acest prilej, profesorul Ilie Gyurcsik, directorul Teatrului de păpuși din Timișoara, a prezentat comunicarea „Funcții ale metaforei în interferența artelor din sinteza teatrului de păpuși”, care a fost apreciată drept una dintre cele mai substanțiale și mai interesante contribuții teoretice aduse în colocviu.

— Ce însemnează azi UNIMA pentru păpușarii din întreaga lume?

— După cum știi, UNIMA a fost înființată în anul 1929, printre țările fondatoare numărîndu-se și România. Multă vreme, această uniune și-a desfășurat viața în spiritul fidelității și amicitiei, într-o ambianță de club al creatorilor, al pasionaților. Atitudine valoroasă, angajată, decisivă, transmisă și noilor generații. Astăzi, structura organizatorică s-a amplificat, ba chiar s-a modificat, în conformitate cu noile realități socio-culturale. Astăzi, UNIMA numără peste 5.000 de membri, avînd 31 de centre naționale, dintre care șapte în țări socialiste. Au luat ființă noi centre în Japonia, Brazilia, India, Sri-Lanka, Mexic etc. Se evidențiază astfel „mondializarea” UNIMA. Comitetul executiv, recent ales, a stabilit orientările activității viitoare, în care accentul cade pe sprijinirea pregătirii profesionale, apoi pe elaborarea unei enciclopedii a teatrului de marionete, schimburi de informații și publicații între centrele naționale, atenție acordată păpușarilor amatori, precum și, firește, pe susținerea inițiativelor și acțiunilor desfășurate pe toate continentele.

— Vă mulțumim.

Convorbiri realizate de
Mihai CRIȘAN